

‘समानो यन्त्रः समितिः समानी’

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.A. Honours 6th Semester Examination, 2024

DSE-P4-SANSKRIT (604)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

**The question paper contains DSE-4A and DSE-4B.
Candidates are required to answer any *one* from the *two* papers and they should
mention it clearly on the Answer Book.**

DSE-4A

Unit-I

1. **एकस्य उत्तरं प्रदेयम् —** 6×1 = 6
(क) पर्यावरणरक्षणाय संस्कृतसाहित्यस्य अवदानं वर्णनीयम् ।
(ख) ‘अभिज्ञानशकुन्तलम्’ इति नाटके प्रकृतिमानवयोः एकात्मता यथा वर्णिता सा आलोच्यनीया ।
2. **द्वयोः संक्षेपेण टीका कार्या —** 3×2 = 6
(क) मेघदूते मेघवर्णनम् ।
(ख) उत्तररामचरिते नाटके प्रकृतेः रूपवर्णनम् ।
(ग) ऋतुसंहारे ऋतुवर्णनम् ।
3. **अतिसंक्षिप्तम् उत्तरं प्रदेयम् — (षण्णाम्)** 1×6 = 6
(क) जलशुद्धिः कथं क्रियते ?
(ख) सरयूनद्याः वर्णनं कुत्र उपलभ्यते ?
(ग) रामगिरिपर्वतस्य वर्णनं कुत्र वर्तते ?
(घ) पञ्चमहाभूतानां नामानि लिख्यन्ताम् ?
(ङ) प्राचीनयुगे सप्त पर्वताः के ?
(च) “भारतीय वनभूमि आइन” — कदा प्रचलितम् ।
(छ) शब्ददूषणस्य कारणम् उल्लेख्यम् ।
(ज) वायुशुद्धिप्रदायकाः वृक्षाः के ?
(झ) ‘हिमालय-पर्वतस्य’ उल्लेखः कस्मिन् महाकाव्ये उपलभ्यते ?

Unit-II

4. 'यजुर्वेदे परिवेशभावना' इति विषमाधारीकृत्य सविमर्शमालोच्यताम् । 12×1 = 12
अथवा
अथर्ववेदे परिवेशसचेतन-तामवलम्ब्य नातिदीर्घः प्रबन्धः लेख्यः ।
5. संक्षेपेण द्वयोः उत्तरं प्रदेयम् — 3×2 = 6
(क) "विश्वामित्र-नदी-संवादः" इति सूक्ते नद्याः गुरुत्वम् आलोचयत ।
(ख) ऐतरेयब्राह्मणे परिवेशचेतना व्याख्येया ।
(ग) भूमिसूक्ते भूमेः स्वरूपम् आलोच्यताम् ।

Unit-III

6. 'महाभारतम्' इति महाकाव्ये परिवेशचेतना संक्षेपेणोल्लेख्या । 12×1 = 12
अथवा
"प्रकृतिकविः कालिदासः"— उक्तिरियं व्याख्येया ।
7. संक्षेपेण द्वयोः टीका प्रदेया — 3×2 = 6
(क) भट्टिविरचिते काव्ये शरद्वर्णनम् ।
(ख) 'मेघदूतम्' इति गीतिकाव्ये मेघस्य यात्रापथवर्णनम् ।
(ग) "स्वप्नवासवदत्तम्"— नाटके परिवेशभावना ।
8. अतिसंक्षिप्तम् उत्तरं प्रदेयम् (षण्णाम्) — 1×6 = 6
(क) 'अभिज्ञानशकुन्तलम्' इति नाटके कः मूर्तविघ्नः ?
(ख) परिवेशभावनामूलकम् आधुनिकसंस्कृतकाव्यं किम् ?
(ग) 'मानसरोवरवर्णनम्' कुत्र दृश्यते ?
(घ) 'कुमारसम्भवम्'— महाकाव्ये वर्णितस्य पर्वतस्य नाम किम् ?
(ङ) वाल्मीकिरामायणे कस्मिन् काण्डे शरद्वर्णना दृश्यते ?
(च) विन्धाटव्याः वर्णना कस्मिन् काव्ये दृश्यते ?
(छ) परिवेशः इति शब्दस्य का संज्ञा ?
(ज) विश्वपरिवेशदिवसः कस्मिन् दिनाङ्के परिपल्यते ?
(झ) कस्मिन् दृश्यकाव्ये प्रकृत्या सह छाया सीतोपमिता ।

DSE-4B

Unit-I

1. एकस्योत्तरं प्रदेयम् — 12×1 = 12
(क) अष्टाङ्गायुर्वेदमवलम्ब्य एकः प्रबन्धः लेखनीयः ।
(ख) आयुर्वेदस्य अवनतिकालः कदा कथं वा सूचितः ?

2. द्वयोः टिप्पणी कार्या — 6×2 = 12
नागार्जुनः , धन्वन्तरिः , जीवकः ।
3. संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् (द्वयोः) 3×2 = 6
(क) सुश्रुतसंहितायाः मुख्यः प्रतिसंस्कारकः कः आसीत् ?
(ख) चरकः कः आसीत् ? कश्च तस्य ग्रन्थः ?
(ग) भावमिश्रः कः आसीत् ? तस्य आयुर्वेदीयः ग्रन्थः कः ?

Unit-II

4. एकस्योत्तरं प्रदेयम् — 12×1 = 12
(क) चरकसंहितायाः सूत्रस्थानमधिकृत्य शारीरदोषाणां तथा मानसदोषाणां विवरणं दीयताम् ।
(ख) अपमार्ग-तण्डुलीयम् इति अध्यायमाश्रित्य प्रबन्धमेकं लिखत ।
5. द्वयोः टिप्पणी कार्या — 6×2 = 12
द्रव्यम् , वैद्यलक्षणम् , त्रिदोषः
6. संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् (षण्णाम्) — 1×6 = 6
(क) 'वनस्पतिः' कः ?
(ख) के तावत् "षड्रसाः" ?
(ग) को नाम आयुर्वेदः ?
(घ) आयुर्वेदस्य स्रष्टा कः ?
(ङ) मनुष्यलोके आयुर्वेदः केन प्रचारितः ?
(च) आयुर्वेदः कस्य वेदस्य उपाङ्गः ?
(छ) कः आसीत् अग्निवेशस्य गुरुः ?
(ज) "पञ्चवायुः" कः भवति ?
(झ) आयुर्वेदस्य ज्ञानाय क इन्द्रमुपागतः ?

—x—